

การตรวจเอกสาร

แนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้

การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้ในพื้นที่ทำกินของตนเอง เป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างรายได้แก่เกษตรกร โดยการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ในครอบครองของตนเอง จะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตในรูปของเนื้อไม้และพืชที่ปลูกแซมในระบบวนเกษตร นอกจากนั้นยังเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชน โดยในปี 2550-2554 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงร่วมกับคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ดำเนิน “โครงการทดสอบชนิดไม้ที่เหมาะสมในการปลูกเพื่อฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมบนพื้นที่สูง” และ ในปี 2553-2554 ได้ดำเนิน “โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้” ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่ามีแนวทางในการดำเนินงานฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมบนพื้นที่สูง และ ส่งเสริมการปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มปริมาณการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ทำกินบนพื้นที่สูง ดังนั้นการนำองค์ความรู้จากงานวิจัยมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมด้วยการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมกับเกษตรกรในการกำหนดชนิดไม้และรูปแบบการปลูกไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่โดยอาศัยหลักการทางด้านวนวัฒน การตลาดและแหล่งทุนสนับสนุนจะทำให้เกษตรกรที่อยู่บนพื้นที่สูงให้ความสนใจในการเปลี่ยนการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรหรือปล่อยให้รกร้างมาเป็นการปลูกป่าไม้เพื่อสร้างรายได้และเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอนมากขึ้นซึ่งผลจากการศึกษาได้เสนอหลักเกณฑ์รูปแบบและการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้สรุปได้ดังนี้

หลักในการพิจารณาเลือกชนิดไม้เพื่อปลูกบนพื้นที่สูง ประกอบด้วย

1) ศักยภาพในการเติบโตของต้นไม้ในพื้นที่ปลูก โดยคำนึงถึงสภาพนิเวศวิทยาให้สอดคล้องกับชนิดที่ปลูก ในโครงการนี้ สามารถวิเคราะห์ลักษณะของพื้นที่ที่จะส่งเสริมออกได้เป็น 2 พื้นที่หลักๆ คือ พื้นที่ที่มีระดับความสูงน้อยกว่า 900 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง สามารถปลูกชนิดไม้พื้นถิ่นได้ค่อนข้างหลากหลาย รวมทั้งกลุ่มไม้ต่างถิ่น และกลุ่มไม้ไผ่ นอกจากนี้ยังสามารถปลูกไม้ผลยืนต้นที่นิยมปลูกในพื้นที่ต่ำได้ด้วย และพื้นที่ที่มีระดับความสูงมากกว่า 900 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีข้อจำกัดในการเลือกชนิดพอสมควร เนื่องจากต้นไม้ที่สามารถปลูกในพื้นที่ต่ำบางชนิดเติบโตได้ไม่ดีในพื้นที่สูงที่มีระดับอุณหภูมิต่ำมาก ความชื้นสูง ดังนั้นกลุ่มไม้พื้นถิ่นที่สามารถปลูกได้ เช่น สนสามใบ ไม้วงศ์ก่อ กลุ่มไม้ต่างถิ่นเป็นกลุ่มไม้ที่นำมาจากประเทศในเขตอบอุ่น

2) ศักยภาพทางการใช้ประโยชน์ ทั้งในระดับชุมชน หรือขายเข้าสู่ตลาดได้

3) ความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ประเพณี

4) ข้อปฏิบัติทางด้านกฎหมาย เนื่องจากเกี่ยวข้องกับขอบเขตของการดำเนินการจัดการพื้นที่ปลูกต้นไม้ รวมไปถึงการตัดฟันต้นไม้ที่ปลูกเพื่อนำมาใช้ประโยชน์

รูปแบบการปลูกต้นไม้ที่ควรส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินการ ปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

- 1) การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจโดยการปลูกเป็นสวนป่า และ
- 2) การส่งเสริมการปลูกต้นไม้ในลักษณะผสมผสานทั้งด้านชนิดพรรณไม้ร่วมกับพืชเกษตรอื่นๆ ในลักษณะที่เรียกว่า ระบบวนเกษตร

การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ การวางแผนการปลูกต้นไม้เป็นกระบวนการที่ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาแผนการปลูกต้นไม้ให้มีความเหมาะสม จึงต้องถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชน และนำเสนอร่างแผนการฯ ให้แก่คนในชุมชนได้รับฟัง ร่วมเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้และเกิดประโยชน์ได้จริงในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งผลจากการศึกษาเงื่อนไขปัจจัยที่สนับสนุนให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกป่าสร้างรายได้ในพื้นที่ของเกษตรกรสำหรับชนเผ่าต่างๆ พบว่าการปลูกป่าในพื้นที่ทำกินของเกษตรกร นอกจากการคัดเลือกชนิดไม้ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่แล้ว เกษตรกรให้ความสำคัญอันดับแรกคือ รายได้ระหว่างรอรอบตัดฟัน ลำดับต่อมาคือ ค่าลงทุน (ต้นกล้า ปุ๋ย การเตรียมพื้นที่), ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน, การเจริญเติบโตและ การดูแลรักษา, การได้ศึกษาดูงานจากเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ, ความต่อเนื่องในการให้คำแนะนำ, การได้ร่วมวางแผน และกำหนดรูปแบบการปลูกทั้งชนิดไม้ และพืชเกษตรที่ปลูกควบ รวมทั้ง ลักษณะการถือครองพื้นที่ตามลำดับ

และ ในปี 2555 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ได้ดำเนิน “โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการนำร่องการปลูกป่าสร้างรายได้และปากกเก็บคาร์บอนในพื้นที่เกษตรกรรมบนพื้นที่สูง” เพื่อนำผลจากงานวิจัยที่ผ่านมามาผลักดันให้เกิดกิจกรรมและการปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้แก่เกษตรกรที่ปลูกและเพื่อเพิ่มพื้นที่การกักเก็บคาร์บอนในภาคป่าไม้ให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปลูกป่าและปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งผลจากการดำเนินงานพบว่าเกษตรกรให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการและร่วมกำหนดรูปแบบการปลูก ตลอดจนกำหนดชนิดไม้ จำนวน 70 ราย พื้นที่รวม 150 ไร่โดยรายได้จากการปลูกป่าในปีแรกๆ ในระหว่างที่รอรายได้ที่เกิดจากเนื้อไม้โดยตรงกลุ่มเกษตรกรได้รวมกลุ่มเพื่อผลิตกล้าไม้เพื่อจำหน่ายและแจกจ่ายแก่เกษตรกรภายในกลุ่มกล้าไม้ที่ผลิตเช่น ไม้เป้านาน กระถินเทพา จันทร์ทองเทศ ผักเชียงดา ผักหวานป่า คำเงาะ กลุ่มไม้ยืนต้นให้ดอกเช่น เหลืองอินเดีย หางนกยูง ราชพฤกษ์ ชัยพฤกษ์ เป็นต้น

ตลาดคาร์บอน

การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งเป็นรายได้โดยตรง ประเด็นที่หลายๆ ประเทศและหลายหน่วยงานในประเทศไทยให้ความสนใจคือการซื้อขายผลประโยชน์ทางอ้อมจากการปลูกต้นไม้ ในลักษณะของ“คาร์บอนเครดิต (Carbon Credit)” ผ่าน“ตลาดคาร์บอน” ซึ่งกลไกของตลาดคาร์บอนเกิดจากแนวความคิดที่ใช้กลไกตลาดเป็นแรงจูงใจในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยกำหนดให้ “คาร์บอนเครดิต (Carbon Credit)” เป็นสินค้าสำหรับการซื้อขายได้ รวมทั้งยังทำให้เกิดการกำหนดราคาคาร์บอนเครดิตด้วย โดยแบ่งตลาดคาร์บอนออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ตลาดทางการ (Regulated Market) เป็นตลาดคาร์บอนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการภายใต้พิธีสารเกียวโตในช่วง 2008 -2012 เช่น

- การดำเนินโครงการลดก๊าซเรือนกระจกร่วมกัน (Joint Implementation: JI) เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีพันธกรณีต้องลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกกับกลุ่มประเทศที่มีต้นทุนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกค่อนข้างต่ำ 12 ประเทศ ตามมาตรา 6 ของพิธีสารเกียวโต

- การซื้อขายก๊าซเรือนกระจกระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว (Emission Trading: ET) เช่น ตลาด EU Emission Trading Scheme (EU ETS) ของสหภาพยุโรป ตามมาตรา 17 ของพิธีสารเกียวโต

- ตลาดคาร์บอนภายใต้กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism: CDM) กลไกของ CDM มีลักษณะเช่นเดียวกับ JI เพียงแต่ประเทศที่ดำเนินการต้องเป็นประเทศนอกภาคผนวกที่ 1 (โดยกว้างๆหมายถึงประเทศกำลังพัฒนา) โดยการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ได้รับการรับรองแล้ว (Certified Emission Reductions: CERs) ตามมาตรา 12 ของพิธีสารเกียวโต โดยกลไก CDM มี 3 ลักษณะ คือ

- (1) การเพิ่มประสิทธิภาพของพลังงาน (Energy efficiency)

- (2) การผลิตพลังงานหมุนเวียนขึ้นมาใช้ใหม่ได้ (Renewable energy generation)

- (3) การเก็บกักคาร์บอนในรูปของการปลูกป่า (Carbon sequestration on afforestation and reforestation)

2) ตลาดแบบสมัครใจ (Voluntary Market) เป็นตลาดคาร์บอนที่มีการซื้อขายปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ลดลงเรียกว่า Verified Emission Reductions (VERs) ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามกลไกของ JI และ CDM แต่ไม่ได้ขอรับการรับรองทำให้มีต้นทุนในการดำเนินการที่ต่ำกว่า การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ได้รับการรับรองแล้ว (Certified Emission Reductions:

CERs) ตลาดแบบสมัครใจโดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ ตลาด Chicago Climate Exchange (CCX) และ ตลาด Over the Counter (OTC)

สำหรับประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในพิธีสารเกียวโต เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2545 เป็นประเทศภาคีที่ 89 ด้านป่าไม้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การใช้ประโยชน์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการป่าไม้ (Land use, Land-use Change and Forestry, LULUCF) ตามกลไก CDM ในภาคป่าไม้สามารถดำเนินการได้โดยการปลูกป่าเพื่อขาย “คาร์บอนเครดิต” ซึ่งการปลูกป่ามี 2 แบบ คือ การปลูกป่าใหม่ (Reforestation) และ การปลูกป่าในพื้นที่ที่ไม่มีป่ามาก่อนช่วง 50 ปี (Afforestation) การดำเนินการสามารถดำเนินการเป็นโครงการขนาดใหญ่ หรือ การปลูกป่าตามโครงการขนาดเล็ก ไม่เกิน 8,000 ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี

แต่เนื่องจากการดำเนินการในภาคป่าไม้ภายใต้กลไก CDM มีเงื่อนไขและข้อกำหนดเข้มงวด ทำให้มีโครงการปลูกป่าจากประเทศต่างๆ ภายใต้กลไก CDM เพียง 17 โครงการ (กรกฎาคม 2554) สำหรับประเทศไทยมีการดำเนินโครงการซื้อขายคาร์บอนเครดิตในภาคป่าไม้จึงมีเพียงการซื้อขายคาร์บอนจากสวนป่าสักที่จังหวัดสกลนครในตลาด CCX

ดังนั้นในการเจรจาจัดทำระบอบระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศหลัง ปี 2012 จึงได้มีแนวคิดเกี่ยวกับ “เรดด์” (Reducing Emission from Deforestation and Degradation in Developing Countries: REDD) หรือ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่าในประเทศกำลังพัฒนา และเพื่อให้ครอบคลุมไปถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ตลอดจนการเพิ่มพูนการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ป่าไม้จึงมีชื่อเรียกใหม่ว่า “เรดด์พลัส (REDD+)” ซึ่งมีนัยต่อการเพิ่มโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศไทยจากการส่งเสริมการปลูกป่าเพื่อขายคาร์บอนเครดิต

การฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม

พื้นที่เสื่อมโทรม หมายถึงพื้นที่ ที่มีสภาพไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช และการอยู่อาศัย อาจเกิดขึ้นจากอิทธิพลของธรรมชาติหรือโดยการกระทำของมนุษย์ พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม หมายถึงพื้นที่ป่าที่ถูกทำลายจนเหลือจำนวนชนิดพันธุ์ไม้อยู่น้อยมาก ทำให้พื้นที่ป่านั้นไม่อาจทำหน้าที่ได้โดยสมบูรณ์ และไม่อาจฟื้นตัวโดยเร็วได้เองตามธรรมชาติ จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูเพิ่มขึ้น โดยต้องทำการปลูกชนิดพันธุ์ไม้และจำนวนที่เหมาะสมต่อพื้นที่และสภาพเดิมของแต่ละแห่ง เพื่อให้สภาพป่ากลับฟื้นคืนมีสภาพและคุณค่าในการรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมได้ต่อไป ซึ่งในวันที่ 9 พฤษภาคม 2532 ได้มีมติ ครม.กำหนดพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมว่าหมายถึง พื้นที่ป่าที่มีไม้มีค่าอยู่เป็นส่วนน้อยและป่านั้นยากที่จะกลับฟื้นคืนได้ตามธรรมชาติ โดยมีไม้ขนาดความโตวัดโดยรอบลำต้นที่ความ

สูง 130 ซม. มีขนาดตั้งแต่ 50-100 ซม. ขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละ 8 ต้น หรือมีไม้ขนาดความโตเกิน 100 ซม.ขึ้นไป ขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละ 2 ต้น ซึ่งการกำหนดป่าเสื่อมโทรมดังกล่าว ได้เปิดช่องให้มีขบวนการทำให้ป่าดี ๆ ต้องเสื่อมโทรม เพื่อที่จะให้ง่ายในการนำไปใช้อย่างอื่น

ในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา มูลนิธิโครงการได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพืชที่นำมาปลูกเพื่อฟื้นฟูป่าพื้นที่เสื่อมโทรมบนพื้นที่สูงมาอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาวิจัยจากกลุ่มนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการปลูกสร้างสวนป่าของประเทศไทย Thaiutsa (2002) ได้รายงานเกี่ยวกับการประวัติการศึกษาวิจัยการปลูกไม้ป่าบนพื้นที่สูงของมูลนิธิโครงการหลวงไว้ดังนี้

- ปี พ.ศ.2525 ได้มีโครงการเริ่มนำไม้ต่างถิ่นมาปลูกในพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวง
- ปี พ.ศ.2529 เริ่มนำไม้จากประเทศไต้หวันมาปลูกในพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวง
- ปี พ.ศ.2532 เริ่มใช้ประโยชน์ไม้ที่ได้จากการลิดกิ่ง เพื่อการเพาะเห็ดในงานของโครงการ
- ปี พ.ศ.2533 เริ่มได้ประโยชน์จากไม้ไผ่ด้วยการเก็บผลผลิตที่เป็นหน่อไม้
- ปี พ.ศ.2534 เริ่มทดลองปลูกแบบวนเกษตรระหว่างไม้ที่ได้จากการวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงกับพืชเกษตร
- ปี พ.ศ.2535 เริ่มนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก
- ปี พ.ศ.2536 เริ่มใช้ไม้มาเผาถ่านเพื่อใช้พลังงาน และทำของที่ระลึก

จากการดำเนินการศึกษาวิจัยโดยมูลนิธิโครงการหลวงนี้เองที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ อย่างหลากหลาย อาทิ ชนิดไม้ที่สามารถนำมาปลูกเพื่อฟื้นฟูป่าพื้นที่เสื่อมโทรมบนที่สูง ลักษณะคุณสมบัติของไม้ที่ได้และการใช้ประโยชน์ ดังเช่น ไม้กระถินดอย ในการใช้ประโยชน์ ไม้กระถินดอย เหมาะกับการนำมาเผาถ่าน และนำมาเพาะเห็ดหอม ชันไม้ เปลือกไม้ ก็สามารถนำมาเพาะเห็ดหอมได้เช่นเดียวกัน การบูร เมเปิ้ลหอม จันทร์ทองเทศ เป็นต้น ไม้ไผ่ที่ปลูก และสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งหน่อและลำ เช่น ไผ่หวานอย่างขาง ไผ่หยก เป็นต้น

ในปัจจุบันมีการกล่าวถึงการปลูกต้นไม้กันอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย เพราะการปลูกต้นไม้ นั้นจัดว่าเป็นการดำเนินการที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับมนุษย์ในหลายๆ ด้าน ทั้งในด้านการฟื้นฟูสภาพของระบบนิเวศทางธรรมชาติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสมดุลของสิ่งแวดล้อมของโลก หรือการปลูกต้นไม้เพื่อให้ได้ทั้งการรักษาสิ่งแวดล้อมและสามารถสร้างรายได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งการปลูกต้นไม้ในรูปแบบที่ทำให้ผู้ปลูกสามารถสร้างรายได้จากการปลูกต้นไม้ของตนเองนั้นจัดว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสม เพราะในการดำเนินการปลูกต้นไม้ย่อมต้องมีการลงทุนลงแรง ถ้าวางไม้ที่ปลูกและลงทุนลงแรงไปแล้ว เมื่อต้นไม้เติบโตขึ้นจนมีขนาดที่สามารถขายไปใช้ประโยชน์ได้ก็จะทำให้ผู้ปลูกได้ใช้ทรัพยากรที่

สร้างขึ้นมา และสามารถหมุนเวียนบริหารจัดการการปลูกป่าให้เกิดขึ้นได้ตลอดต่อเนื่องกันจนเกิดความยั่งยืนต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การปลูกต้นไม้เพื่อสร้างรายได้นั้นมีการดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ โดยกระบวนการที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในอดีตจวบจนปัจจุบัน คือ การปลูกในเชิงเศรษฐกิจหรือที่รู้จักกันในรูปแบบของการปลูกสร้างสวนป่า นี่มุ่งเน้นผลทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สวนป่าจึงมีรูปแบบเป็นสวนไม้ที่มีการปลูกต้นไม้ชนิดเดียว โดยสวนมากมักปลูกเพียงชนิดเดียว มีต้องปลูกในพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ มีการจัดการที่มีรูปแบบที่เจาะจงชัดเจน สินค้าที่เป็นต้นไม้มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะง่ายต่อการจัดการตลาด แต่ข้อด้อยคือให้ประโยชน์ด้านการสร้างสมดุลทางธรรมชาติที่ต่ำ ถ้าพิจารณาจากสภาพทั่วไปของประเทศไทยแล้ว ความเหมาะสมของการปลูกต้นไม้เพื่อสร้างรายได้ในรูปแบบของสวนป่านั้นมีความเหมาะสมในบางพื้นที่เท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้ได้ในทุกๆ พื้นที่ เพราะมีปัญหาในด้านขนาดของพื้นที่ที่จะทำการปลูก มีข้อจำกัดในการสร้างดุลยภาพทางธรรมชาติในพื้นที่ที่ปลูก ดังเช่นกรณีพื้นที่สูงชันที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร การปลูกด้วยรูปแบบการปลูกสร้างสวนป่าจะถูกมองว่าเป็นข้อด้อยได้ การปลูกต้นไม้ในรูปแบบสะสมจึงถูกนำมาปรับใช้ในประเทศไทยระยะหลัง ด้วยเหตุผลหลักๆ หลายประการดังนี้ การปลูกต้นไม้แบบผสมผสานสามารถสร้างประโยชน์จากพื้นที่ปลูกได้หลากหลาย อาทิ การในช่วงที่รอต้นไม้เจริญเติบโตเจ้าของพื้นที่สามารถปลูกพืชทางการเกษตรเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตัวเองได้ หรือการปลูกอาจสร้างรูปแบบการปลูกที่ผสมผสาน อาทิ การปลูกต้นไม้ร่วมกับไม้ไผ่ โดยไม้ไผ่นั้นสามารถให้ผลผลิตที่เร็วกว่าต้นไม้ เมื่อต้นไม้โตมากขึ้นสามารถเปลี่ยนการปลูกมาเป็นพืชที่ทนร่ม ปลูกได้ร่มเงาของต้นไม้ อาทิ กลุ่มที่เป็นอาหารจำพวกผัก เครื่องเทศ หรือกลุ่มพืชสมุนไพร ซึ่งสามารถทำให้เกิดรายได้เพื่อเลี้ยงชีพผู้ปลูกได้ และสุดท้ายเมื่อต้นไม้เติบโตได้ขนาดก็ยังสามารถตัดขายได้เงินก้อนโตได้ และหมุนเวียนกลับมาปลูกต้นไม้ต่อไป ซึ่งก็จะเกิดความยั่งยืนในระดับที่พอเพียงได้ การปลูกในรูปแบบนี้มีข้อเด่นในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอื่นได้ดี และสร้างดุลยภาพทางธรรมชาติได้มากกว่าแบบแรก แต่ข้อด้อยคือตัวผู้ปลูกหรือเกษตรกรต้องเป็นผู้ไฝ่รู้ มีความขยันในการจัดการดูแล การปลูกต้นไม้ยังมีรูปแบบอื่นๆ อีก อาทิ การปลูกต้นไม้เสริมไปในสวนไม้ยางพารา การปลูกต้นไม้ตามขอบรั้วริมแดน หรือการปลูกต้นไม้ตามคันนา ซึ่งเป็นการประยุกต์ในเข้ากับสภาพของพื้นที่ในประเทศไทยทั้งสิ้น และเริ่มมีผู้ที่ประสบความสำเร็จกับรูปแบบการปลูกแบบนี้พอสมควร

การสนับสนุนเกษตรกรในด้านต่างๆ อาทิ การการลงทุน ด้านการแก้ไขปัญหาของที่ดินในทางกฎหมาย ด้านการจัดการตลาดของผลผลิตในรูปแบบต่างๆ สิ่งเหล่านี้ภาครัฐและหน่วยงานต่างต้องให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดี เพราะที่ผ่านมาพบว่าการดำเนินการปลูกป่าหรือปลูกต้นไม้มีผลคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าการประกอบธุรกิจอื่นๆ แต่ต้องไม่ลืมว่าการปลูกป่าหรือปลูกต้นไม้เป็นการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติอย่างแท้จริง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นกลุ่มเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจปลูกต้นไม้ปลูกป่าเป็นสิ่งที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ ในอดีตพยายามสร้าง

รูปแบบการส่งเสริมในหลายๆ รูปแบบ อาทิ การดำเนินโครงการอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการปลูกป่าไร่ละ 3,000 บาท ยังไม่ประสบผลสำเร็จทั่วที่ควร และจำเป็นต้องหยุดไป หรือการส่งเสริมการปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตรกรรมด้วยการเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชเกษตรมาเป็นสวนป่า เป็นต้น ในปัจจุบันนี้ยังคงมีความพยายามที่จะสนับสนุนต่อไป อาทิ การพยายามจัดตั้งโครงการปลูกต้นไม้ใช้หนี้ โครงการพันธบัตรต้นไม้ โครงการธนาคารต้นไม้ เป็นต้น (สศร และคณะ, 2553)

สิ่งที่ได้จากการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่าเพื่อสร้างรายได้คือการกักเก็บคาร์บอนในมวลชีวภาพของต้นไม้ที่ปลูก ซึ่งปริมาณการกักเก็บคาร์บอนของป่าธรรมชาติหรือสวนป่าแต่ละชนิด หรือแต่ละพื้นที่ ขึ้นอยู่กับ (1) ปริมาณคาร์บอนที่สะสมในส่วนต่างๆ ของต้นไม้แต่ละชนิดที่เป็นองค์ประกอบของป่าธรรมชาติและสวนป่า และ (2) ผลผลิตมวลชีวภาพของป่า โดยทั่วไปปริมาณคาร์บอนที่สะสมในมวลชีวภาพมีความผันแปรไม่มากนัก IPCC (1996) จึงกำหนดให้ปริมาณคาร์บอนสะสมในมวลชีวภาพมีค่าร้อยละ 50 ของน้ำหนักแห้ง การกักเก็บคาร์บอนในมวลชีวภาพของป่าธรรมชาติมีความผันแปรตามชนิดป่า จากข้อมูลที่รวบรวมไว้ พบว่า ป่าดงดิบมีการสะสมคาร์บอนในมวลชีวภาพมากที่สุด (42.8 ตันต่อไร่) รองลงมาคือป่าเบญจพรรณ (27.6 ตันต่อไร่) ป่าชายเลน (25.9 ตันต่อไร่) ป่าสน (18.1 ตันต่อไร่) และป่าเต็งรัง (14.5 ตันต่อไร่) ตามลำดับ (Tangtham and Tantasirin, 1997) นอกจากนี้ปริมาณคาร์บอนที่สะสมในมวลชีวภาพของป่าธรรมชาติชนิดต่างๆ ยังมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสังคมพืช ลักษณะภูมิอากาศ และลักษณะภูมิประเทศ เช่น ป่าดิบแล้งสะแกราช จังหวัดนครราชสีมา และป่าเบญจพรรณผสมไม้บริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดกาญจนบุรี มีการกักเก็บคาร์บอนในมวลชีวภาพทั้งหมดเท่ากับ 35.8 ตันต่อไร่ และ 20.3 ตันต่อไร่ ตามลำดับ (สาพิศ และคณะ, 2548) ในขณะที่ จิรนนท์ และนันทนา (2547) ทำการศึกษาการกักเก็บคาร์บอนในมวลชีวภาพส่วนที่อยู่เหนือดินของป่าธรรมชาติประเภทต่างๆ ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ป่าดิบชื้นมีคาร์บอนสะสมอยู่ในมวลชีวภาพมากที่สุด (22.0 และ 11.3 ตันต่อไร่) รองลงมาคือป่าดิบแล้ง (11.2 ตันต่อไร่) และป่าเบญจพรรณ (7.7 ตันต่อไร่) ตามลำดับ

ดังนั้นในการประเมินการกักเก็บคาร์บอนของป่าไม้จำเป็นต้องทราบปริมาณมวลชีวภาพของป่าไม้นั้นๆ โดย IPCC (1996) ได้กำหนดให้แหล่งสะสมคาร์บอนในป่าไม้ประกอบด้วย 5 แหล่งใหญ่ ได้แก่ มวลชีวภาพเหนือดิน มวลชีวภาพใต้ดิน มวลชีวภาพจากไม้ที่ตายแล้ว เศษซากพืช และแหล่งคาร์บอนในดิน

ในรูปของคาร์บอนไดออกไซด์นั้น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ที่มีการกักเก็บคาร์บอนในเนื้อไม้ รวมทั้งพื้นที่ที่มีการปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดูดซับก๊าซเรือนกระจก การขยายพื้นที่ป่าไม้และการปลูกป่า ตลอดจนการจัดการพื้นที่รกร้างว่างเปล่าทำให้การดูดซับก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ในขณะที่การควบคุมการบุกรุกป่าที่กระทำอย่างต่อเนื่องทำให้สัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยกว่าสัดส่วนการดูดซับ (บัณฑูร และคณะ, 2554)